

4. Matvijišyn, O. M. (2011): *Ukrajins'ka proza počatku XX stolittja v perekladaх nimec'koju movoju: linhvokul'turnyj vymir* [The Ukrainian Prose of the Beginning of the 20th Century in the German Translations: the Lingua-Cultural Dimension. PhD thesis research]. Kyiv: Taras Shevchenko National University of Kyi
5. Pryma, L. O. (2000): *Ostap Hrycaj – pys'mennyk, literaturnyj krytyk, perekladač* [Ostap Hrytsay – the Writer, Literary Critic, Translator. PhD thesis research]. Drohobyč: Ivan Franko University of Drohobyč.
6. Pryma, L.O. (2011): *Ostap Hrycaj jak interpretator ševčenkovoho tekstu (na materiali analizu perekladu poemy «Kavkaz» nimec'koju movoju* [Ostap Hrytsay as the Interpreter of Shevchenko's texts (on the Material of the German Translation of the Poem 'The Caucasus')] // *Linhvistyčni doslidžennja* [Linguistic Studies], 32, 142-148.
7. Franko, I. (1989): *An das Volk! Prolog zum epischen Gedichte „Moses“ (1905)*. [Aus dem Ukr. v. O. Hrycaj] [Ed. by F. Pohrebennyk]. – Lviv: Kamenjar, 88 – 89.
8. Symomrja, M. (1972): *Die Rezeption ukrainischen Literaturgutes im deutschen Sprachgebiet von den Anfängen bis zur Großen Sozialistischen Oktoberrevolution von 1917: Dissertation*. Berlin: Humboldt Universität zu Berlin.
9. *Ukrainische Literatur im Dienste ihrer Nation (1938)*. // *Ukraine von gestern und heute* / Hrsg. v. Ostap Hryzai. Bern: Suter.
10. Woldan, A. (2001): *Zur Rezeption der ukrainischen Literatur im deutschen Sprachraum // Ukraine. Geographie – Ethnische Struktur – Geschichte – Sprache und Literatur – Kultur – Politik – Bildung – Wirtschaft – Recht* / [Hrsg. v. Peter Jordan, Andreas Kappler u. a]. Wien u.a.: Lang, 609 – 628.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Марія Іваницька – доктор філологічних наук, доцент, завідувач кафедри германської філології та перекладу Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Наукові інтереси: українсько-німецький літературний переклад, стилістика німецької мови, особистість перекладача.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Maria Ivanytska – Doctor of Philological Sciences, associate Professor, Head of the Department of Germanic Languages and Translation at the Taras Shevchenko National University of Kyiv.

Scientific interests: Ukrainian-German literary translation, translator's individuality, reception of Ukrainian literature in Germany.

УДК 81'255:(808.7+61)

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ МЕДИЧНОГО ТЕКСТУ В ПЕРЕКЛАДІ: СТРАТЕГІЇ Й ТАКТИКИ

Роксолана ПОВОРОЗНЮК (Київ, Україна)

e-mail: rocksol24@i.ua

ПОВОРОЗНЮК Роксолана. ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ МЕДИЧНОГО ТЕКСТУ В ПЕРЕКЛАДІ: СТРАТЕГІЇ Й ТАКТИКИ

У статті представлений авторський погляд на проблему популяризації медичних текстів у перекладі. Внаслідок процесів глобалізації й медикалізації сучасного суспільства, а також утверджених на загальнодержавному рівні принципів права особистості на активну участь у процесі забезпечення якості життя й добробуту, проблема ознайомлення населення з новітніми досягненнями медицини через переклад спеціалізованої літератури стає надзвичайно актуальною. Розглянуті основні стратегії й тактики популяризації в перекладі.

Ключові слова: медичний переклад, популяризація, біомедична культура, біомедичний дискурс, біомедичні концепти

POVOROZNYUK Roksolana. POPULARIZING MEDICAL TEXT IN TRANSLATION: STRATEGIES AND TACTICS

The article presents the author's perspective of popularizing medical texts in translation. Due to the processes of globalization and medicalization of the modern societies, as well as the principles of empowerment and active pursuit by the citizens of their life quality and well-being, the problem of raising popular awareness of the modern medical developments via translation becomes especially topical nowadays. Representatives of various cultures perceive medical knowledge differently due to cognitive and conceptual specificities that reflect themselves in the language and are encoded in the mode of thinking, furnishing a favorable ground for investigating the culture-specific biomedical concepts as the main units of cognition, as well as the principal methods of their representation in translation. As far as medical concepts are concerned, their verbalization facilitates understanding of medical culture as well as historical and social values of the nation. The principal strategies and tactics of popularization in translation are explored. The theoretical value of the research is preconditioned by the fact that the establishment of linguistic and cultural specificities of representation of biomedical concepts and specialized information in the translation of scientific-popular texts promotes successful usage of translation techniques. As medical translators play an important role in transferring meaning and ensuring communication among various biomedical cultures, an overview of potential translation challenges is undertaken. To identify the underlying difficulties behind representation of medical concepts in the target language and how they could be approached in translation the cognitive aspect is utilized. The findings ascertain that the translation of medical concepts proves to be difficult and challenging for translators. Thus, the work manifests culture-bound specificities of translation techniques implemented in rendering of scientific-popular medical texts. The use of appropriate strategies for translating medical concepts and subsequently the quality of the translated scientific-popular medical texts are in direct correlation with the professional level and competence of a translator. Consequently, understanding genre specificities and well-elaborated translation strategies enhance the quality of popularized medical translation product.

Keywords: medical translation, popularization, biomedical culture, biomedical discourse, biomedical concepts.

Новітня стадія розвитку світового біомедичного дискурсу позначена двома паралельно існуючими тенденціями: тенденцією глобалізації й тенденцією популяризації. Перша утверджує наміри кожної окремої національної біомедичної культури інтегрувати в загальну мережу заходів оптимізації добробуту й захисту прав особистості на життя, друга знаменує вихід медичної комунікації далеко за межі суто фахових інтеракцій. Віднині біомедична

інформація різних рівнів складності (широкого призначення або вузького профілю) надходить до реципієнтів, що мають відмінний обсяг медичної обізнаності та діапазон запитів щодо інформаційного споживання. Дана дискурсна варіативність (а не термінологія та особливості оформлення медичних текстів, як це вважалося раніше) й становить глобальну проблему перекладу, яка включає мовні, етнокультурні, когнітивні та прагматичні складові.

Цілком очевидно, що вибір перекладацьких відповідників залежить від того, якою бачиться цільова читацька аудиторія: гомогенною чи гетерогенною з точки зору етномовного походження, рівня освіти, біомедичної культури тощо. Відповідь на дані питання, в свою чергу, визначає ступінь популяризації медичного тексту. Поза тим, відчувається брак робіт, в яких кореляція прогнозованих запитів реципієнтів, їхніх когнітивних характеристик та етнокультурного походження достовірно встановлювалася з перекладацькими стратегіями й тактиками (особливо такими підтвердженими дискурсними стратегіями популяризації, як дефініціювання й експлікація). Популяризація медичного дискурсу розглядається нами як гетерогенна перекладацька мовнокультурна діяльність, що напряду залежить від збігу жанрових характеристик (ЖСД) оригінального й цільового текстів, а також існуючих уявлень про жанрові характеристики подібних текстів у біомедичній культурі цільових споживачів, і виходить за межі трансляційної моделі перекладу (переклад як перемикування мовних кодів).

До усталених жанрових характеристик медичних текстів (ЖСД або універсальї медичного перекладу) дослідники в першу чергу відносять біомедичну термінологію, фахову ідіоматику й такі конвенційні засоби мовного вжитку, як акроніми, латинські вкраплення, формули та показники мірних величин. Натомість, біомедичні концепти можуть оприявлюватися у вигляді еліптичних форм, розмовно-побутових варіантів медичного терміна, парафрази, дефініціювання й експлікації, уможливаючи висновки про ймовірне призначення тексту (ступінь фаховості його реципієнтів) та культурно-специфічні уявлення про доречність або недоречність певних застосувань таких концептів у конкретному тексті або біомедичному жанровому ландшафті загалом. Так, у англійській медичній літературі будь-якої фахової складності допускається й навіть широко промотується термінологічна варіативність на кшталт *Alzheimer* або *Alzheimer's* на позначення «хвороби Альцгеймера» (замість повної форми назви *Alzheimer's disease*). Тим часом, для українського, як і для французького біомедичного дискурсу вживання еліптичних форм термінів є свідченням зниженої фаховості (аж до повного скочування в розмовно-побутовий реєстр).

Отже, термінологічна варіативність може виступати проблемою перекладу, для вирішення якої доведеться застосовувати зіставний дискурсний аналіз: чи є термінологічна варіативність культурно-специфічною закономірністю й, отже, характеризує лише окремі напрямки перекладу (пари мов), або ймовірною ознакою орієнтації тексту на конкретного реципієнта, тобто сигналізує про прагматичну адаптацію?

У цьому зв'язку виникає також питання про роль медичного перекладу. Окрім традиційного апелювання до засобу поширення новітніх біомедичних знань, С. Райт згадує «індикативний», «суто інформативний» переклади та «адаптацію наукових текстів ВМ у науково-популярні тексти МП» [19, с. 254]. Даний розподіл ролей асоціюється з запропонованою К. Норд моделлю «інструментального» перекладу, де переклад бачиться як цільово-мовний інструмент формування нової інтеракції між автором та цільовою аудиторією, виходячи з очікуваних вимог даної аудиторії, що можуть відрізнятися від оригінальних [14, с. 40]. У результаті виникаючої інтеракції маємо справу як з «еквівалентними» (де оригінальні вимоги й інтенції збігаються з цільовими) перекладами, так і з «гетерофункційними» (де вимоги й інтенції розходяться).

Гетерофункційні переклади медичних текстів ні в якому разі не можна вважати менш достовірними або ефективними, на що й вказує С. Райт [19]. Окрім широкоцитованої популяризаційної адаптації наукової літератури, вона також звертає увагу на існування «суто інформативних» (або «довідкових») перекладів, в яких перекладач свідомо уникає адаптації через ймовірну необхідність застосування даного документу в іншому юридичному просторі, та «індикативних» (або «реферувальних») перекладів, часом дуже примітивних Google-

відтворених версій, що покликані відсіяти нерелевантні для конкретного перекладацького проекту матеріали.

Узагальнюючи викладені вище теоретичні роздуми, можемо запропонувати наступну *гіпотезу*: у перекладі популяризація медичних (та загалом наукових текстів) побутує як наслідок відкритості цільової біомедичної культури до запозичень (конвенційна перекладацька позиція) або спрямування на конкретного реципієнта тексту (інноваційна перекладацька позиція).

Виходячи з думки Г. Турі, відкритість будь-якої культури до інтерференцій є свідченням її імпліцитного визнання своєї меншовартості [17, с. 275]. У царині біомедичного перекладу цей закон репрезентує наступна діада: «стимул» (нав'язування біомедичного концепту більш розвиненою стороною менш розвиненій) – «реакція» (запозичення біомедичного концепту менш розвиненою стороною без жодних змін як на формальному, так і на змістовому рівні). Застосовуючи термінологію Е. Пайма (Пима), національна біомедична культура схильна до «іп-перекладу», тобто бездумного всотування іншомовних концептів, у той час як англomовна – до «ех-перекладу», постачаючи свої біомедичні концепти світу [15, с. 79].

Конвенційну перекладацьку позицію в біомедичних культурах, подібних своєю відкритістю до української, Г. Фішбах образно поймає позицією «покоївки науки» (*handmaiden of science*), протиставляючи їй інноваційну позицію «запилювача науки» (*pollinator of science*) [9, с. 89–91]. Конвенційну перекладацьку позицію також можна ототожнити із проміжними етапами розвитку національної біомедичної культури – трансплантацією або «пересадженням» (*Verpflanzung*) та поширенням (*Fortpflanzung*) (за Ф. Шлейєрмахером), у той час як інноваційна позиція є свідченням досягнення етапу «трансформації» (*Verwandlung*) [16, с. 67–93]. Варто згадати, що Ф. Шлейєрмахер не протиставляв конвенційну позицію перекладача інноваційній з огляду на більшу чи меншу користь для розвитку культури: адже й запозичення (або «пересадження») в кінцевому рахунку оптимізує родючість національного лінгвокультурного ґрунту.

У свою чергу, Л. МакМорроу ототожнює наше бачення інноваційної перекладацької позиції з «маніпуляцією шлюзів», оскільки медичний перекладач бере на себе відповідальність за те, скільки води (запозичених новонаходжень) необхідно подати в (тимчасово) збіднілі жанрові або термінологічні осередки [13, с. 13–28].

Реципієнти біомедичних текстів можуть бути представлені декількома парадигматичними мережами, виходячи з поглядів конкретних теоретиків перекладу. Так, Е. Честерман пропонує класифікувати читачів (зокрема, медичних текстів) за такими ознаками:

1. *Гомогенні та гетерогенні* (з огляду на належність до певного професійного осередку, володіння однаковим рівнем знань). У текстах МП, призначених для гомогенної аудиторії, допустиме вживання професійних жаргонізмів та вузькотехнічних термінів, для гетерогенної – така тактика буде неприйнятною.

2. *Носії та не-носії цільової мови*.

3. *Адресати та отримувачі повідомлення*. Е. Честерман стверджує, що «адресат» – це уявний читач, на якого розрахований перекладений текст, а «отримувач» – це справжній читач [7, с. 54–55].

Е. Пим (Пайм), у свою чергу, звертає увагу на те, що існують три види отримувачів повідомлення. Першим, згідно його класифікації, є отримувач, на якого дане повідомлення розраховане експліцитно (*participative receiver*), тобто уявний читач. Другий тип – це читач, який сприймає дане повідомлення, хоча й усвідомлює, що воно адресоване не йому (*observational receiver*). Третій тип – це читач (*excluded receiver*), який не може отримати дане повідомлення (повністю чи частково), через низку причин, наприклад, незнання мови, низьку фахову обізнаність тощо [15, с. 174–175].

Е. Вагнер наводить приклад ще однієї класифікації. Згідно неї, читачів медичних текстів можна поділити на три групи:

1. внутрішні читачі або «сім'я»;

2. проінформовані особи або «друзі»;

3. «іноземці».

«Сім'я» – це читачі, які належать до єдиної фахової групи й розуміють жаргонізми та спеціальні терміни, поширені в медичній галузі. «Друзі» – це читачі, які не належать до групи вузьких фахівців, але пов'язані з ними певними дотичними зв'язками (наприклад, сімейні лікарі на противагу хірургам). «Іноземці» – це група читачів, які не розуміють спеціальної медичної лексики. Створюючи для них повідомлення МП, необхідно вдаватися до адаптивного перекладу [6, с. 55].

Як же виглядають типові маркери популяризації в перекладеному тексті? Вони організують текст МП як в когнітивному, так і архітектонічному плані: допомагають читачеві структурувати й інтегрувати нове знання; забезпечують когерентність і когезію. Г. Кальсамілья й Т.А. Ван Дейк відносять до стратегій популяризації дефініціювання, опис, парафраза, нарративні й модальні засоби, метафори й аналогії [4, с. 369–389]. Цікаво, що в перекладених текстах рідко можна простежити випадки спів-референції (або перехресного посилання), а отже, читачам доводиться відшукувати підказки в контексті, послуговуючись своїми лінгвальними й екстралінгвальними (фоновими) знаннями.

Для непрофесійного реципієнта науково-популярних медичних текстів сучасні терміни, що описують останні досягнення світової наукової думки, можуть бути незнайомими, тому перекладач Андрій Мизак вдався до інноваційних перекладацьких рішень, аби забезпечити адекватність цільового тексту.

*Irrespective of whether the damage was caused by childbirth or in some other way, one good treatment option is what doctors call **biofeedback therapy*** [2, с. 143].

*Навіть якщо такі ушкодження були результатом пологів, це називають **терапією зворотного зв'язку*** [12, с. 157].

Явище **biofeedback therapy** зародилося на теренах Сполучених Штатів Америки в середині ХХ ст., але наразі воно ще не встигло міцно вкоренитися в українській медичній культурі. Тому для потенційного реципієнта науково-популярного тексту медичного спрямування цей концепт, ймовірно, буде незрозумілим, відповідно ми пропонуємо власний варіант описового перекладу, щоб подолати бодай частково когнітивний бар'єр українського адресата:

*Незалежно від того, були спричинені ушкодження пологами або ж ні, ефективним методом лікування може бути **метод біологічної регуляції власних фізіологічних процесів**.*

Цей приклад ілюструє той факт, що концептуальні картини світу різномовних носіїв схильні до зближення, зумовленого процесом глобалізації та медикалізації суспільства, тому ми можемо спрогнозувати, що невдовзі найадекватнішим способом перекладу концепту **biofeedback therapy** буде саме той, який обрав перекладач, тобто **терапія зворотного зв'язку**, або ж **біофідбек терапія**.

Д. Кассані й Х. Марті Олівелла розглядають будь-яку популяризацію в рамках переформулювання, тобто ряду концептуальних, текстових та дискурсивних трансформацій структури організованого наукового знання [5, с. 73–103].

Так, у медичних текстах велику групу культурно-специфічних концептів становлять ті, що мають опосередковані концептуальні відповідники в популяризованих перекладах, які частково відображають оригінальний концепт. Їхнє існування насамперед спричинене несиметричним розвитком медичної сфери в різних культурах. Розгляньмо такий приклад:

*Surgeons are supposed to talk about their mistakes at regular **'Morbidity and Mortality' meetings**, where avoidable mistakes are discussed and lessons learned, but the ones I have attended, both in America and in my own department are usually rather tame affairs, with the doctors present reluctant to criticize each other in public* [2, с. 114].

*Існує загальноприйнята практика обговорення хірургічних помилок на **патологічних конференціях**, але ті, на яких я бував, і в Америці, і в моїй рідній клініці, скидаються радше на домашні посиденьки, на яких присутні лікарі уникають публічної критики один одного* [12, с. 175].

Тут концепт **'Morbidity and Mortality' meetings** можна вважати культурно-специфічним, адже це наради з питань захворюваності та смертності, що регулярно проводяться в Сполучених Штатах Америки задля проведення аналізу післяопераційних ускладнень та

причин смерті. В українській медичній культурі відсутній прямий аналог цього концепту, але є схожий формат зустрічей – медичні та науково-практичні конференції. Тому перекладацьке рішення, що сприяло такому перекладу – *патологічні конференції*, – можна вважати раціональним. Однак ми пропонуємо власний варіант перекладу, що сприятиме кращому розумінню концепту:

Існує загальноприйнята практика обговорення хірургічних помилок на конференціях із питань захворюваності та смертності, але ті, на яких я бував, і в Америці, і в моїй рідній клініці, скидаються радше на домашні посиденьки, на яких присутні лікарі уникають публічної критики один одного.

Наведені приклади ілюструють, що задля досягнення концептуальної еквівалентності перекладачам науково-популярних медичних текстів доводиться ставати частиною міжкультурного діалогу. Саме культурні аспекти є вирішальними у виборі способу трансляції концептів, адже ментальні фрейми англомовних та українськомовних реципієнтів суттєво різняться.

Метафоричні номінації саме тому й вважаються чільними засобами популяризації, що діють паралельно як у свідомості, так і в мові. Недарма метафора вже давно не розглядається як троп (декоративна функція), а швидше як когнітивний механізм. Р Бойд розмежовує так звані «евристичні метафори», що в наукових текстах служать інструментами теоретизації або організації знання, й «дидактичні метафори», що в науково-популярних текстах виступають засобами екзегези [3, с. 481–532].

Механізм обробки й сприйняття метафор дуже нагадує механізм девербалізації в перекладі, на що звертав увагу ще Дж. Лакофф, пишучи, що метафорична концептуалізація полягає в проекції джерельної царини на цільову, в результаті чого «одна річ усвідомлюється сприймачами через іншу» [11, с. 5]. Виходячи з цього твердження, дуже логічно видається гіпотеза перекладознавця С. Вандале про існування «індексів концептуалізації», за допомогою яких можна відстежити ті лексичні одиниці, які опредметнюють і викликають у свідомості бодай дві репрезентації концепту [18, с. 91].

Перекладачі нерідко зустрічаються з такими випадками, коли англійську термінологічну метафору можна перекласти як метафоричним відповідником, так і неметафоричним. Наприклад:

The bacteria are confined to a fenced-off area – the mucus membrane of the gut – preventing them from getting too dangerously close to the cells of the gut wall [8, с. 120].

Бактерії сидять в огороженому резервуарі – слизовій оболонці кишечника – і не підходять близько до наших клітин [1, с. 95].

Працюючи над цим реченням, перекладачка К. Меньшикова вирішила обминути проблему відтворення метафоричного терміна *gut wall*, що може мати такі семантичні та концептуальні еквіваленти: метафоричний – *стінка кишечника* та неметафоричний – *кишковий епітелій*. Оскільки перекладачка вилучила це поняття, ми маємо підстави припустити, що вона усе ж хотіла використати метафоричний еквівалент, але не зробила цього, аби уникнути тавтології.

З наведеного теоретико-практичного матеріалу можемо сформулювати наступні висновки:

1. Популяризація медичного тексту в перекладі передбачає не пряме перенесення біомедичних концептів у цільовий текст, а швидше «реконтекстуалізацію», тобто репрезентацію наукової інформації в новому комунікативному середовищі й у такому вигляді, як цього очікує цільовий споживач, тим самим створення (або прирощення) нових значень.

2. «Дифузна модель» перекладу, тобто уявлення про передачу експертного знання від фахівців до необізнаних нефахівців через посередництво перекладачів, несе в собі упереджене уявлення про комунікацію як лінійний, дидактичний процес, в якому споживач не здатен брати активної участі внаслідок браку спеціальних знань, що породжує патерналістську позицію можновладців та уповноважених органів у царині охорони здоров'я.

3. Пошук перекладацьких еквівалентів біомедичних концептів у популяризаційному перекладі тісно пов'язаний з «деномінацією» (за Ж. Кляйбером [10, с. 77–94]), тобто встановленням референційних асоціативних зв'язків між знаком і концептом в результаті

застосування даного концепту (тобто деномінації). Таким чином, увага перекладачів повинна зосереджуватися на концептуальних, а не семантичних відповідностях лексичних одиниць.

Перспективи подальших пошуків у даному науковому напрямку: Результати дослідження можуть слугувати методологічним підґрунтям удосконалення практики перекладу медичних текстів та підготовки перекладачів, зокрема у викладанні нормативних дисциплін, а також дисциплін вільного вибору студента, серед яких, «Теорія перекладу», «Техніка перекладу», «Актуальні питання перекладознавства», «Жанрові теорії перекладу», «Усний двосторонній переклад», «Науково-технічний переклад», а також спецкурсів із перекладу медичних текстів.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Ендерс Дж. Внутрішня історія. Кишечник – найцікавіший орган нашого тіла/ Джулія Ендерс; переклад з англ. К. Меньшикової. – Харків: Книжковий клуб Клуб сімейного дозвілля, 2015. – 288 с.
2. Марш Г. Історія про життя, смерть і нейрохірургію: збірка оповідань / Генрі Марш; переклад з англ. Андрія Мизака. – Львів : Видавництво Старого Лева, 2017. – 320 с.
3. Boyd, Richard. Metaphor and theory change: What is “metaphor” a metaphor for?/ Richard Boyd// Andrew Ortony (ed). Metaphor and Thought. – 2nd ed. – Cambridge: Cambridge University Press, 1993. – С. 481–532.
4. Calsamiglia H., van Dijk T. A. Popularization discourse and knowledge about the genome/ Calsamiglia, Helena, Van Dijk, Teun A. // Discourse & Society. – 2004. – 15. – 4. – С. 369–389.
5. Cassany, Daniel, Martn Olivella, Jaume. La transformaciyn divulgativa de redes conceptuales cientificas. Hipytesis, modelo y estrategias/ Daniel Cassany, Jaume Martn Olivella// Discurso y Sociedad. – 2000. – 2(2). – С. 73–103.
6. Chesterman, Andrew, Wagner, Emma. Can Theory Help Translators? : A Dialogue Between the Ivory Tower and the Wordface /Andrew Chesterman, Emma Wagner. - London & New York: Routledge, 2014. – 156 с.
7. Chesterman, Andrew. Memes of Translation: The spread of ideas in translation theory/Andrew Chesterman. – Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1997. – 227 с.
8. Enders, G. Gut. The Inside Story of Our Body’s Most Underrated Organ / G. Enders. – Vancouver/Berkeley: Greystone Books, 2015. – 240 с.
9. Fischbach, H. Translation, the great pollinator of science: a brief flashback on medical translation/Henry Fischbach//S. E. Wright, L. D. Wright (eds). Scientific and Technical Translation. – Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1993. – С. 89–100.
10. Kleiber, Georges. Dіnomination et relations dіnominales/ Georges Kleiber// Langages. – 1984. – 76. – С. 77–94.
11. Lakoff, George, Johnson, Mark. Metaphors we live by/ George Lakoff, Mark Johnson. – 2nd ed. – Chicago: The University of Chicago Press, 1980/2003. – 256 с.
12. Marsh, H. Do Not Harm: Stories of Life, Death and Brain Surgery / H. Marsh. – London: Weidenfeld & Nicolson, 2014. – 278 с.
13. McMorrow, L. Breaking the Greco-Roman mold in medical writing: the many languages of 20th century medicine/ Leon McMorrow//H. Fischbach (ed.) Translation and Medicine. – Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1998. – С. 13–28.
14. Nord, Christiane. Loyalty and Fidelity in Specialized Translation/Christiane Nord//Conflucncias – Revista de Traduzro Cientifica e Tіcnica. – 2006. – 4. – С. 29–41.
15. Pym, A. Negotiating the Frontier: Translators and Intercultures in Hispanic History/Anthony Pym. – Manchester: St Jerome, 2000. – 266 с.
16. Schleiermacher, F. Ueber die Verschiedenen Methoden des Uebersetzens/ Friedrich Schleiermacher// Kritische Gesamtausgabe I.11. – Berlin: de Gruyter, 1813/2002. – С. 67–93.
17. Toury, Gideon. Descriptive Translation Studies and Beyond/Gideon Toury. - Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1995. – 311 с.
18. Vandaele, Sylvie, Boudreau, Sylvie, Lubin, Leslie et al. La conceptualisation mіtaphorique en biomіdecine: indices de conceptualisation et rіseaux lexicaux/ Sylvie Vandaele, Sylvie Boudreau, Leslie Lubin et al//Glottopol. – 2006. – 8. – С. 73–94.
19. Wright, Sue E. Scientific, Technical, and Medical Translation/ Sue E. Wright// K. Malmkjжr, K. Windler (eds). The Oxford Handbook of Translation Studies. – Oxford: Oxford University Press, 2011. – 632 с.

REFERENCES

1. Enders, Dzh (2015). Vnutrishnya istoriya. Kyshechnyk – naysikavishyy orhan nashoho tila [Internal History. Intestine – the Most Interesting Organ Of Our Body] (K. Menshykova, Trans). Kharkiv: Knyzhkovyy klub Klub simeynoho dozvillya.
2. Marsh, H (2017). Istoriya pro zhyttya, smert i neyrokhirurhiyu: zbirka opovidan [A Story about Life, Death and Neurosurgery: A Collection of Short Stories] (Andriy Myzak, Trans). Lviv : Vydavnytstvo Staroho Leva.
3. Boyd, Richard (1993). Metaphor and theory change: What is “metaphor” a metaphor for? Andrew Ortony (Ed.). Metaphor and Thought. 2nd ed. (pp. 481-532). Cambridge: Cambridge University Press.
4. Calsamiglia H., van Dijk T. A (2004). Popularization discourse and knowledge about the genome. Discourse & Society, 5(4), 369-389.
5. Cassany, Daniel, Martn Olivella, Jaume (2000). La transformaciyn divulgativa de redes conceptuales cientificas. Hipytesis, modelo y estrategias. Discurso y Sociedad, 2(2), 73-103.

6. Chesterman, Andrew, Wagner, Emma (2014). *Can Theory Help Translators? : A Dialogue Between the Ivory Tower and the Wordface*. London & New York: Routledge.
7. Chesterman, Andrew (1997). *Memes of Translation: The spread of ideas in translation theory*. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
8. Enders, G (2015). *Gut. The Inside Story of Our Body's Most Underrated Organ*. Vancouver/Berkeley: Greystone Books.
9. Fischbach, H (1993). Translation, the great pollinator of science: a brief flashback on medical translation. S. E. Wright, L. D. Wright (Ed.). *Scientific and Technical Translation* (pp. 89–100). Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
10. Kleiber, Georges (1984). Дійноминація et relations дійноминативних. *Langages*, 76, 77-94.
11. Lakoff, George, Johnson, Mark (1980/2003). *Metaphors we live by*. 2nd ed. Chicago: The University of Chicago Press.
12. Marsh, H (2014). *Do Not Harm: Stories of Life, Death and Brain Surgery*. London: Weidenfeld & Nicolson.
13. McMorrow, L (1998). Breaking the Greco-Roman mold in medical writing: the many languages of 20th century medicine. H. Fischbach (Ed.) *Translation and Medicine* (pp. 13–28). Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
14. Nord, Christiane (2006). Loyalty and Fidelity in Specialized Translation. *Confluencias – Revista de Tradução Científica e Técnica*, 4, 29–41.
15. Pym, A (2000). *Negotiating the Frontier: Translators and Intercultures in Hispanic History*. Manchester: St Jerome.
16. Schleiermacher, F (1813/2002). Ueber die Verschiedenen Methoden des Uebersetzens. *Kritische Gesamtausgabe* 1.11(pp. 67–93). Berlin: de Gruyter.
17. Toury, Gideon (1995). *Descriptive Translation Studies and Beyond*. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
18. Vandaele, Sylvie, Boudreau, Sylvie, Lubin, Leslie et al (2006). La conceptualisation métaphorique en biomédecine: indices de conceptualisation et réseaux lexicaux. *Glottopol*, 8, 73-94.
19. Wright, Sue E (2011). *Scientific, Technical, and Medical Translation*. K. Malmkjær, K. Windler (Ed). *The Oxford Handbook of Translation Studies* (pp. 248-256). Oxford: Oxford University Press.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Роксолана Поворознюк – доктор філологічних наук, доцент кафедри теорії та практики перекладу з англійської мови, Інститут філології, Київський національний університет імені Т. Шевченка.

Наукові інтереси: теорія та практика перекладу, жанрові теорії перекладу, медичний переклад.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Roksolana Povoroznyuk – Doctor of Philological Sciences, Assistant Professor at the Department of Theory and Practice of Translation from English, Institute of Philology, Kyiv National Taras Shevchenko University.

Scientific interests: theory and practice of translation, special (domain- oriented) theories of translation, medical translation.

УДК 81'255.2:6

СТИЛІСТИЧНО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЇ ТЕХНІЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Анна АГЕЙЧЕВА (Полтава, Україна)

e-mail: ageicheva@ukr.net

АГЕЙЧЕВА Анна. СТИЛІСТИЧНО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЇ ТЕХНІЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Стаття є оглядом найбільш значних досліджень з проблем перекладу англійської науково-технічної термінології. Представлені класифікація та аналіз труднощів, що виникають при перекладі, пояснені їх основні причини. Пропонуються шляхи вирішення проблем перекладу науково-технічних термінів. Розглянуто труднощі пов'язані з формою терміна. Наведено деякі стилістично-граматичні особливості англійського тексту, невластивих стилю української технічної літератури. Досліджено досвід викладання перекладу у вищих навчальних закладах України. Визначено соціальну сутність термінологічної інформації яка концентрує в собі колективну профільно-наукову пам'ять, базовими одиницями якої виступають поняття. Узагальнено стилістично-граматичні особливості перекладу української технічної літератури. Розглянуто труднощі, пов'язані з формою терміну. Під час перекладу термінів враховано багато факторів, однак якщо правильно виділено той елемент, який допомагає встановити послідовність між відомим і новим, це можна вважати першим кроком до правильного розуміння. Досліджено види аналізу терміна: компонентний, словотвірний, морфологічний, контекстуальний полегшують розуміння терміну. Доведено, що аналіз труднощів перекладу є важливим для навчання іноземної мови. Обґрунтовано необхідність та важливість аналізу контексту при роботі з технічними термінами для їх правильного перекладу в українській технічній літературі.

Ключові слова: науково-технічна термінологія, колективна профільно-наукова пам'ять, види аналізу терміна: компонентний, словотвірний, морфологічний, контекстуальний.

AGEICHEVA Anna. STYLISTIC AND GRAMMATICAL PECULIARITIES OF UKRAINIAN TECHNICAL LITERATURE TRANSLATION

The present article is an outline of the most significant studies in the field of English scientific and technical terminology translation problems. Classification and analysis of difficulties arising in the process of translation are presented, their basic reasons are explained. Ways of solving the problems of scientific and technical translation are suggested. Difficulties associated with the form of the term are considered. Some stylistically-grammatical features of the English text, the unusual style of Ukrainian technical literature are